

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра фінансів

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий
ринок»
за магістерською програмою професійного спрямування «Управління
публічними фінансами»
на тему: «Митний контроль в системі фінансової безпеки держави»

Виконавець:

студент 7 групи 6 курсу ЦЗВФН

Чепразова Діана Іванівна _____

Науковий керівник:

д.е.н., професор

Мельник Віктор Миколайович _____

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Митний контроль в системі фінансової безпеки України є надзвичайно актуальною темою в сучасних умовах економічного розвитку держави, особливо з огляду на складні виклики, спричинені глобалізацією, військовою та економічною нестабільністю. Митний контроль виступає ключовим елементом державної політики, спрямованим на забезпечення економічної стабільності, фінансової безпеки та ефективного управління бюджетними ресурсами.

Зростання обсягів міжнародної торгівлі, інтеграція України у світові економічні процеси та необхідність адаптації національного митного законодавства до європейських стандартів вимагають посилення ролі митного контролю як інструменту регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Крім того, загрози, пов'язані з контрабандою, незаконним обігу товарів та ухиленням від сплати митних платежів, створюють значні ризики для фінансової системи держави.

Ефективне функціонування системи митного контролю завдяки наповненню державного бюджету, зниженню рівня тіньової економіки та забезпеченню прозорості митних процедур. У контексті сучасних викликів, таких як війна, економічна криза та відновлення економіки, митний контроль стає одним із стратегічних інструментів забезпечення фінансової безпеки та економічного суверенітету держави.

Питання митного контролю в системі фінансової безпеки держави широко висвітлено у працях вітчизняних та зарубіжних вчених: І.Г. Бережнюка, І.І. Бережнюка, П. В. Пашка, М. Білухи, Т. Микитенко, О. Короп, А. Дмитрика, Н. П. Губіна, М. М. Єрмошенка, В. П. Мартинюка, Н. Я. Кравчук, О. В. Осадчук, Є. М. Рудніченко.

Таким чином, дослідження питань удосконалення митного контролю, його нормативно-правового регулювання, інноваційних підходів до

адміністрування та інтеграції міжнародного досвіду є місцем для забезпечення стійкого економічного розвитку України.

Мета і завдання дослідження. *Метою дипломної роботи є систематизація теоретичних засад, методичних підходів і практичних рекомендацій щодо організації та удосконалення митного контролю як складової системи фінансової безпеки України з урахуванням сучасних викликів та умов економічного розвитку держави.*

Відповідно до визначеної мети сформовані наступні *завдання* для досягнення її:

- проаналізувати теоретичні підходи до трактування змісту митного контролю;
- проаналізувати предметні межі дослідження митного контролю в контексті забезпечення фінансової безпеки держави;
- провести аналіз нормативно-правового регулювання митного контролю на міжнародному та національному рівнях;
- провести аналіз обсягів митних надходжень до бюджету України;
- проаналізувати рівень контрабанди та порушення митного законодавства в Україні та сформулювати методи протидії;
- оцінити ефективність митного контролю у контексті забезпечення фінансової безпеки України;
- розглянути світовий досвід розвинутих країн у сфері митного контролю та можливість імплементувати підходів;
- проаналізувати інноваційні підходи до забезпечення фінансової безпеки держави засобами митного контролю;
- запропонувати напрями реформування системи контролю в Україні.

Об'єктом дослідження є система фінансової безпеки держави.

Предметом дослідження є митний контроль, як складова системи фінансової безпеки держави.

Методи дослідження: для вирішення поставлених у кваліфікаційної роботі завдань, нами було використані наступні методи:

Методу та синтезу – для вивчення сутності митного контролю, його складових і ролі у забезпеченні фінансової безпеки держави.

Системний підхід – для розгляду митного контролю як частини системи фінансової безпеки України.

Статистичні методи – для аналізу динаміки митних надходжень до державного бюджету, виявлення тенденцій і закономірностей у митній діяльності.

Порівняльний аналіз – для оцінки вітчизняного досвіду митного контролю в порівнянні з міжнародними практиками.

Метод прогнозування – для розробки рекомендацій щодо вдосконалення митного контролю з надання зміцнення фінансової безпеки.

Графічний метод – для наочного представлення результатів статистичного аналізу митних надходжень та їх структури.

Інформаційною базою дослідження є наукові праці (монографії, статті вітчизняних і зарубіжних дослідників, матеріали науково-практичних конференцій); нормативно-правові акти, що регулюють митну діяльність, митний контроль та забезпечення фінансової безпеки держави; офіційна статистика Державної служби статистики України; інформаційні й довідкові матеріали професійних організацій; спеціалізовані інтернет-ресурси; дані, опубліковані Державною митною службою, Державною податковою службою, Державною казначейською службою. Окрему увагу приділено міжнародно-правовим стандартам гармонізації та спрощення митних процедур у сфері міжнародної торгівлі.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «*Теоретичні засади митного контролю та його значення для забезпечення фінансової безпеки*» висвітлено основні поняття, функції та роль митного контролю в системі фінансової безпеки держави.

У підрозділі 1.1 «Поняття та функції митного контролю» розкрито сутність поняття митного контролю, на основі досліджень вітчизняних та зарубіжних науковців, його функції.

У підрозділі 1.2 «Митний контроль як складова фінансової безпеки держави» акцентовано увагу на впливі митного контролю на збереження економічної стабільності та фінансової безпеки, розкрито його роль як важливого складника фінансової безпеки держави.

У підрозділі 1.3 «Право регулювання митного контролю на міжнародному та національному рівнях» проаналізовано нормативно-правову базу, яка регулює процеси митного контролю в Україні, а також міжнародні угоди та стандарти, що впливають на митну політику держави.

Цей розділ служить теоретичною основою для подальшого аналізу та пропозицій, представлених у роботі, та дає можливість оцінити важливість митного контролю як інструменту фінансової безпеки.

У другому розділі «*Сучасний стан митного контролю в Україні*» проаналізовано актуальний стан та функціонування системи митного контролю в Україні.

У підрозділі 2.1 Фіскальна роль митних надходжень в Україні досліджено зовнішній митний контроль у формуванні доходів державного бюджету, його вплив на економічну стабільність та фінансову систему країни.

У підрозділі 2.2 «Протидія порушенням митного законодавства та контрабанді в Україні» свідчить про сучасні виклики та загрози, пов'язані з порушеннями митного законодавства, а також заходи, що вживаються для протидії контрабанді та іншим правопорушенням.

У підрозділі 2.3 «Оцінка ефективності митного контролю в контексті забезпечення фінансової безпеки України» проведено аналіз ефективності митного контролю, виявлено проблеми та недоліки його здійснення, а також вивчено їх вплив на фінансову безпеку держави.

Цей розділ дозволяє оцінити реальний стан митного контролю в Україні, його фінансову значимість і здатність протистояти загрозам, що є ключовим для подальшого формування рекомендацій з підвищення ефективності митної політики.

Третій розділ **«Шляхи вдосконалення митного контролю для зміцнення фінансової безпеки України»** спрямований на визначення перспективних напрямів розвитку митного контролю з метою підвищення його ефективності та зміцнення фінансової безпеки держави.

У підрозділі 3.1 «Світовий досвід у сфері митного контролю та можливості його впровадження в Україні» представлено міжнародні практики організації митного контролю, зокрема інноваційні технології та стандарти, які можуть бути адаптовані для українських реалій.

У підрозділі 3.2 «Напрями реформування системи митного контролю в Україні» пропонуються конкретні заходи, спрямовані на оптимізацію процесів митного контролю, підвищення його прозорості, зниження корупційних ризиків та вдосконалення нормативно-правового забезпечення.

У підрозділі 3.3 «Інноваційні підходи до забезпечення фінансової безпеки держави засобами митного контролю» показано роль сучасних технологій та інструментів у підвищенні ефективності митного контролю, зокрема процесів автоматизації, використання систем управління ризиками та інтеграції цифрових платформ.

У цьому розділі акцентується увага на стратегічних кроках, які дозволяють підвищити якість митного контролю, адаптувати його до світових стандартів та забезпечити належний рівень фінансової безпеки в умовах сучасних викликів.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. На основі дослідження різних наукових підходів до визначення митного контролю було встановлено, що це багатогранний процес, який потребує спеціалізованих методів і процедур, відповідних національному законодавству та міжнародним зобов'язанням. Митний контроль є інструментом стратегічного управління, що сприяє фінансовій безпеці держави, стабільності економіки та захисту національних інтересів. Його значення для держави підкреслюється потребою інструменту адаптації до зовнішніх викликів, модернізації та процедур, а також посилення міжнародного спрямування.

2. Фінансова безпека, значною мірою залежна від митної безпеки, забезпечує захист економіки від таких явищ, як контрабанда, незаконний імпорту чи експорт. Ефективне функціонування митного контролю стабільному наповненню державного бюджету, розвиток внутрішнього ринку та підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Інтеграція митного контролю з іншими механізмами фінансового регулювання, такими як податкова та валютна політика, забезпечує комплексний підхід до формування стійкої фінансової системи.

3. На основі аналізу стану митного контролю, створена математична модель для оцінки ефективності митного контролю, яка враховує вагомість кожного з показників, демонструє позитивну динаміку. Крім того, зростання загального індексу ефективності до 1,07 балів про те, що впроваджені заходи в митній сфері сприяли покращенню якості контролю та фінансових результатів. Зростання ефективності митного контролю спрямоване на зміцнення державного бюджету, забезпечення прозорості митних процедур, підвищення їх швидкості та створення сприятливих умов для підприємницької діяльності.

5. Ключовими напрямками розвитку є автоматизація процесів, впровадження кадрів сучасних технологій, зміцнення потенціалу та оновлення нормативно-правової бази. У контексті міжнародної співпраці здійснюється гармонізація процедур із міжнародними стандартами, участь у відповідних угодах і конвенціях, а також використання найкращих практик, спрямованих на посилення прозорості та ефекту.

6. Зважаючи на роль митного контролю у забезпеченні економічної стабільності, його підвищення має включати впровадження інноваційних інструментів, зокрема цифрових технологій, що значно скоротить час і витрати на митне оформлення, забезпечити прозорість операцій та підвищити ефективність адміністрування. Такий підхід сприятиме не лише збільшенню бюджетних надходжень, а й зміцненню довіри до митних органів з боку бізнесу та громадян, створюючи підґрунтя для сталого економічного розвитку держави.